

Globus
6. travnja 2005.

LORD PADDY S BAŠČARŠIJE

PAR Paddy Ashdown i njegova supruga Jane namjeravaju povremeno živjeti u BiH i kada lord okonča svoj mandat u Sarajevu

Veliki vezir - Lord Paddy Ashdown:

Obožavam ovu zemlju, ali zbog nje gubim živce: evo, otkako sam smijenio Dragana Čovića, ne spavam noću

Visoki predstavnik u Bosni i Hercegovini Paddy Ashdown broji posljednjih pola godina u svome sarajevskom uredu, nakon što je na mjestu prvog čovjeka međunarodne zajednice u toj zemlji proveo gotovo tri godine. U njegovu uredu, u zidom ograđenoj zgradi s lijeve strane Miljacke, zid na kojem su uokvirene fotografije snimljene u mandatu visokog predstavnika već je prepun pa ih Ashdown slaže i po obližnjim policama. Visoki predstavnik Ashdown, baš kao i njegovi prethodnici, glavni je vladar Bosne i Hercegovine, čija je riječ u svim odlukama posljednja. Zbog svojih je ovlasti prozvan guvernerom Bosne, koji je zbog svojih odluka vrlo često kritiziran i među lokalnim političarima i u medijima.

Engleski lord Ashdown, koji je prošloga tjedna smijenio hrvatskog člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine Dragana Čovića i time izazvao bijes hrvatskih političara u BiH, ali i zabrinutost Vlade u Zagrebu, neposredno prije odlaska u Bruxelles na sastanak Vijeća za provedbu mira u

BiH objasnio je razloge svojih posljednjih odluka. Osoba kojoj je je pokojni hrvatski predsjednik dr. Franjo Tuđman nakon čašice bijelog vina na salveti nacrtao podjelu Bosne i Hercegovine nakon završetka mandata povlači se iz politike i namjerava se baviti vrtlarstvom.

Široke ovlasti

- Sa svim širokim ovlastima i odlučivanjem, smatrate li da je vaš posao ovdje u Bosni i Hercegovini težak?

Ovo je najteži posao koji sam ikada imao. Nije samo težak, nego je u jednu ruku strašan.

- Zašto?

Jer imate puno obveza i odgovornosti i veliku moć u zemlji o kojoj zapravo ne znate puno. O Bosni i Hercegovini znam, doduše, mnogo više nego većina stranaca jer sam neprestano angažiran oko nje posljednjih deset godina, ali morao sam puno naučiti. Jedan američki diplomat jednom mi je rekao: biti stranac u ovoj zemlji je kao da se nalazite na površini nekog jezera. Najpametniji među nama mogu vidjeti dva-tri sloja u dubinu. Nitko ne može vidjeti do dna. Stalno razmišljam kako imam mandat u zemlji koju nijedan stranac zapravo ne može razumjeti. I zato gubim dosta živaca i pomno razmišljam o onome što radim.

Nesanica

- Imate li to na umu kada donosite odluke o smjenama?

Naravno, zbog toga i ne spavam noću, kao što se i sada dogodilo. Ležim budan i razmišljam o tome kakve će biti posljedice te moje odluke o smjenama, je li to ispravno, je li u skladu s dobrobiti ove države. Za korištenje ovlasti postoji jedan temeljni legitimitet, a to je da odluke donosim za dobrobit svih građana Bosne i Hercegovine. Katkad su one teške i svjestan sam da zbog svojih posljednjih odluka neću biti popularan među Hrvatima, ali moj posao nije da budem popularan. Teško je to, i mnogo se vremena brinem i razmišljam...

- Da ste to znali prije četiri godine, biste li prihvatili mjesto visokog predstavnika u BiH?

Nikada se ne bih predomislio. Ja ovu zemlju obožavam. Prije nego što sam došao ovamo, volio sam je, a sada još i više. Godine koje sam ovdje proveo za mene su najbolje godine mog života. Duboko sam povezan s ovom zemljom i njezinim ljudima: ovo je jedan od najboljih poslova koje sam ikada radio. Jesam li dobro obavio svoj posao, to će drugi prosuđivati, ali ja sam sretan i zadovoljan. Moj me posao ispunjava, frustrira, ali i čini sretnim. Mislim da mogu biti sretan i ponosan što sam, nakon vrlo zanimljive političke i profesionalne karijere, dobio priliku raditi posao visokog predstavnika u BiH i pomoći u izgradnji države koju poštujem.

-Kad ste odlučili smijeniti iz Predsjedništva BiH hrvatskog člana Dragana Čovića, je li to za vas bila laka odluka ili ste o tome imali neke dvojbe?

Bilo mi je iznimno teško. Mislim da je to najteža odluka koju sam donio u svom mandatu.

UMOR Nakon tri i pol godine vrijeme je da odem, pomalo sam umoran, otvoreno priznaje Paddy Ashdown

Dobri odnosi s Čovićem

- Zašto vam je bilo teško?

Zato što je Dragan Čović dobro radio svoj posao i zato što sam s njim bio u vrlo dobrim odnosima. Nadao sam se da će se on sam povući i poduzeti korake koje smo očekivali pa ja ne bih morao donositi ovakvu odluku. Zapravo, očekivao sam da će učiniti nešto slično onome što je u Hrvatskoj učinio bivši ministar vanjskih poslova Miomir Žužul, koji je sam odstupio sa svoje funkcije.

- Zašto ste ga onda smijenili?

Dao sam mu vremena koliko sam god mogao i prostora da to sam učini. Međutim, nije napustio tu funkciju i ja sam morao djelovati.

- Za razliku od drugih hrvatskih političara koje ste svojedobno smjenjivali, Čović će se i dalje moći baviti politikom. Zašto ste mu odlučili omogućiti daljnje političko djelovanje?

U Engleskoj postoji fraza da kazna mora odgovarati zločinu. Morao sam učiniti ono što je pravedno u tom slučaju. On je nanio štetu Predsjedništvu. Ništa u njegovu ponašanju i djelovanju nije dalo ni naslutiti da bi Čović išta loše učinio državi i politici kad bi se dalje nastavio baviti političkim poslom. Oni koje sam udaljio iz politike to su zaslužili jer su svojim djelovanjem predstavljali prijetnju političkom životu i stabilnosti ove zemlje. Ali to nije slučaj s Draganom Čovićem.

- Hrvatski političari optužili su vas da smjenama hrvatskih političara činite Hrvate nacionalnom

manjinom u Bosni i Hercegovini. Je li to istina?

Pravda je slijepa na nacionalnost. Nitko ovdje nije optužen zbog puke činjenice što je Hrvat, Srbin ili Bošnjak. Ne radi se o tome. Ovdje je u pitanju vladavina prava i pravna država koja mora funkcionirati. Nema veze tko je kakve nacionalnosti, nego je li se ogriješio o zakone ove zemlje. Hrvati u tom smislu nisu nikakva iznimka. Kada se govori da Hrvati postaju nacionalna manjina, baš sam bio uvjeren da će Hrvati ovo prvi shvatiti i da im, kao najmalobrojnijima, mora odgovarati činjenica da jednakost pred zakonom ničim ne smije biti uvjetovana.

- Zabrinutost zbog vaše posljednje odluke o Čovićеvoj smjeni izrazila je i Vlada u Zagrebu. Kako surađujete s premijerom Ivom Sanaderom?

Nastavljaju se jako dobri odnosi, kakve sam ih imao i s bivšim premijerom Ivicom Račanom. On je prvi počeo s politički konstruktivnim uključivanjem Hrvatske u BiH umjesto destruktivnog. To čini i premijer Ivo Sanader. Te napore prepoznajem i cijenim. Sanaderova Vlada čak se i više angažirala. Najbolje i najdulje poznajem predsjednika Hrvatske Stipu Mesića, još iz vremena kad smo obojica davali iskaze haškim istražiteljima potkraj devedesetih godina. Mesić i ja u jako smo dobrim odnosima, iako se ne slažemo uvijek oko svega.

- Kako doživljavate kritike?

Napada me Slobodna Bosna - da sam prijatelj Radovana Karadžića, Glas srpski kaže da sam bošnjački špijun, hrvatski mediji tvrde da sam "utjelovljenje vruga", a biskup me prozvao Poncijem Pilatom. Ne osvrćem se na to - imam posla.

Socijalistički čip

- Ali čitate sve što je napisano o vama?

Pregledam te tekstove i malo razmotrim je li pravedno to što pišu o meni. Ako smatram da jest, onda razmislim o tome. Ako ne, onda razumijem da je to samo nekakav bijes i nastavim dalje raditi svoje.

- Kako se vaša obitelj naviknula na život ovdje?

U početku su bili malo zabrinuti, ali čim su prvi put došli, dogodilo im se isto što i meni. Zaljubili su se u ovu zemlju. Moja djeca dolaze dvaput godišnje, a kada unuke pitaju kamo žele ići preko praznika, uvijek kažu - u Bosnu.

- Koji je najveći problem u Bosni i Hercegovini?

Teško je na to odgovoriti. Dva su kratkoročna problema - fiskalna stabilnost zemlje i gospodarstvo. Država mora bolje funkcionirati u svim područjima. Ali najveći je problem socijalistički čip koji još postoji u Bosni i Hercegovini. U ovoj zemlji nikada se nije dogodila revolucija protiv komunizma. To se mora promijeniti, čip se mora prebrisati. Iz politike "nemojte talasati" treba prijeći u drugu fazu, u politiku da "morate talasati". Tako se može naprijed.

ŠALA Ashdown s lutkom koja karikira njegovu vojnu karijeru

Kolektivni šok

-Prošlo je deset godina od Daytonskog sporazuma. Koje posljedice rata ovdje osjećate?

Opet se radi o mentalnim posljedicama. Ljudi su u tom smislu mnogo ispred svojih političara. Ljudi se vraćaju u svoje domove, pa iako još ne postoji suradnja, suživot svakako polako oživljava. Političari su još zaključani u stare strukture koje trebaju prevladati. Evo vam primjer Mostara; grad u nekim svojim dijelovima još strašno izgleda, ali obnavlja se, a ožiljci u ljudima još su veliki. No, kada gledate na to iz jedne druge perspektive, vidite da je ova zemlja učinila golem napredak, kakav još nije zabilježen. Na Cipru je potpuna sloboda kretanja uspostavljena tek nakon 25 godina, u baskijskim područjima u Španjolskoj nijedni izbori ne mogu proći bez bombi i eksplozija, a ovdje imamo mirne izbore. U Bosni i Hercegovini na djecu se ne baca kamenje zato što idu u neku vjersku školu, kako se to događa u Belfastu... Napredak je postignut, ali država je još u stanju kolektivnog ratnog šoka i ljudi se još pitaju kako se sve to moglo dogoditi.

- Što ste najbolje učinili u BiH?

Ne bih sam volio govoriti o tome, to je tuđi zadatak. Ali meni je uvijek najdraže bilo otići iz ureda i susresti se s običnim ljudima, otići u Srebrenicu i razgovarati s ljudima koji su se vratili ili posjetiti Hrvate u Bugojnu. Divim se toj hrabrosti koju ovdašnji ljudi pokazuju. Ja znam da se

sa svojom obitelji ne bih mogao vratiti i živjeti na mjestima na kojima su se dogodile tragedije. Ne bih imao hrabrosti. Ovdasnji ljudi imaju i hrabrost i neki pozitivan inat koji pokazuju.

- Tko će biti vaš nasljednik na ovom mjestu? Hoće li imati lakši opis posla?

Još se ne zna, međunarodna zajednica morat će odlučiti do isteka mog mandata ove jeseni. Moj je posao bio stabilizacija zemlje, posao mog nasljednika bit će integracija. I taj će zadatak biti dosta zahtjevan. Integracija u EU budućnost je svih zemalja regije i zato je ulazak Hrvatske u EU važan: to je model i za sve ostale. Nadam se da Hrvatska to neće morati dugo čekati.

JABLANIČKO JEZERO Kuća koju je Ashdown kupio za 150.000 eura

LORD ERO

Uživam u svojoj kući u Hercegovini

- Kada vam završi mandat, namjeravate li se vraćati u Bosnu i Hercegovinu, kupiti kuću?

Kupio sam kuću u Hercegovini i obožavam tamo odlaziti. Moja obitelj, djeca i unuci svako ljeto dolaze posjećivati suprugu i mene i onda zajednički uživamo. Zimi skijam, planinarim, šetam po brdima. Nakon studenog, kada opet budem obični građanin, dolazit ću u svoju vikendicu vrlo često i odmarati se u miru.

- Ali, ne biste tu živjeli?

Ne, moja je domovina Velika Britanija. Međutim, moja supruga i ja ovamo ćemo često dolaziti. Uostalom, ovdje imam jako puno prijatelja među običnim ljudima i namjeravam se s njima družiti i kada mi završi mandat. Ovdje smo supruga i ja našli i kućnog ljubimca, malu mačku koju je ona pronašla između kanti za smeće na groblju. To je najopakija mačka na svijetu, jako agresivna. Ali, naravno da je jako volimo.

BUDUĆNOST U RUŽIČNJAKU

Idem u vrtlare

- Hoće li vam se biti teško vratiti u Britaniju?

Uvijek je teško nakon ovakvog posla vratiti se u mirnu svakodnevicu. Ali, nakon tri i pol godine ovdje, vrijeme je da odem. Pomalo sam umoran.

- Hoćete li se vratiti politici?

Ne. Želim se baviti vrtlarstvom. To je moj idući posao.

Kada sam dolazio u Bosnu i Hercegovinu, moja je politička karijera zapravo već bila gotova, odnosno, ovaj sam posao prihvatio zato što sam želio pomoći ovoj zemlji, a ne da bih gradio neku daljnju karijeru.

BRITANSKI REDAR OD BELFASTA DO BALKANA

Vojni specijalac i agent MI6

27. 2. 1941. rođen u New Delhiju kao najstarije od sedmero djece. Kad su mu bile četiri godine, njegova obitelj vraća se u Britaniju gdje u Ulsteru kupuju farmu.

1959. - 1972. službuje kao časnik u Kraljevskoj mornarici, u aktivnoj je službi kao specijalac u Borneu i Perzijskom zaljevu, u Hong Kongu studira kineski jezik.

1970. postaje zapovjednik bojne specijalaca u Belfastu. U transkriptima sudskih i neovisnih organizacija te udruga za ljudska prava u Sjevernoj Irskoj Paddy Ashdown spominje se kao osoba koja je zlorabila ovlasti, a sumnjalo ga se i da je na temelju neprovjerenih obavještajnih informacija hapsio ljude te da je bezrazložno rabio vojne snage.

1972. Paddy napušta Kraljevsku mornaricu i prelazi u Ministarstvo vanjskih poslova, te kao agent MI6 odlazi u britansku misiju pri UN-u u Ženevi.

1976.-1981. radio je u lokalnoj industriji u području Yeovila u jugozapadnoj Engleskoj.

1979. postaje parlamentarni kandidat Liberala za izbornu jedinicu Yeovil te ulazi u Parlament

1988. postaje čelnik Liberalne demokratske stranke

1. 1. 1989. imenovan za člana Državnoga vijeća

1992. The Sun na naslovnici objavljuje tekst pod naslovom Paddy Pantsdown (Paddy Spuštenihgaća), u kojem se opisivala njegova navodna izvanbračna ljubavna afera s tajnicom Patriciom Horward.

6. 5. 1995. na ručku u kraljevskoj palači u Londonu, povodom 50. obljetnice pobjede antifašističke koalicije, Ashdown dodaje salvetu predsjedniku Tuđmanu na kojoj mu on, navodno, iscrtava linije podjele Bosne i Hercegovine.

7. 8. 1995. Ashdown saziva konferenciju za novinare i salvetu predstavlja kao krunski dokaz o Tuđmanovu planu podjele BiH. Salvetu je predao i haškim tužiteljima.

1999. Ashdown se povlači s položaja čelnika Liberalne demokratske stranke, 2001. godine dodjeljuje mu se plemićki naslov.

27. 5. 2002. preuzima dužnost visokoga predstavnika za Bosnu i Hercegovinu. Oženjen je. On i supruga Jane imaju dvoje djece i dvoje unučadi.

TJELOHRANITELJI Paddy Ashdown i supruga Jane s ekipom tjelohranitelja koji paze na sigurnost povjerenika

Pješice idem na posao

- Je li zbog vaših odluka bilo prijetnji?

O prijetnjama nikad ne raspravljam.

- Imate li jako osiguranje?

Ne osjećam se ugroženim, ali britanska Vlada inzistira na osiguranju. U tri godine samo sam jednom koristio auto s rotirkom, ne želim raditi nered po gradu.

- Normalno možete šetati po ulici?

Pa jutros sam pješice došao na posao, treba mi 25 minuta od kuće. Idem na tržnicu, šjećem kuda hoću. Ne idem često ni u Veliku Britaniju, nisam bio već više od pola godine. Moj je posao ovdje, pa čak i kada imam slobodnog vremena, rado ga provodim ovdje, u ovoj zemlji.

SUSRET Paddy Ashdown i bivši državni tajnik SAD-a Colin Powell